

STVARI, KOJE UZRUJAVAJU ITALIJU

Jugoslavija ne smije misliti na Julijsku Krajinu.

Već smo iznijeli mnogo dokaza, kako Italija, ne samo kroz svoju štampu, nego i preko svojih najslužbenijih predstavnika manifestuje svoju volju da »oslobodi« Dalmaciju. Ako pak na jugoslavenskoj strani pokaže neko neki osjećaj prema Julijskoj Krajini ili jednostavno prema Jadranu, u talijanskoj se štampi diže čitava bura. Eto, sad pred nekoliko dana digla se je čitava bura, zato jer je predsjednik jugoslavenskog parlamenta g. Kumanudi rekao nekoliko riječi o jugoslavenskom Jadranu. Isto tako napala je fašistička štampa zbog istih razloga i ministra Andjelinovića. Tim je povodom donio rimski list »Il Tevere« članak, u kojem oštro napada Jugoslaviju i na koncu

kao najveći zločin Jugoslavije iznosi po stoti put, da u Jugoslaviji postoji jedan priručnik za odgoj vojske, koji je sastavio pukovnik jugoslavenskog generalštaba Kostić, u kojem je navodno rečeno, da sve jugoslavenske pokrajine nisu još pripojene Jugoslaviji, jer Talijani drže u ropstvu Istru, Goricu, Trst, Zadar, Lastovo, Cres, Lošinj itd.

Pored toga postoje i geografske karte, koje prikazuju veliku Jugoslaviju, koja obuhvata te zemlje. To sve izazivlje uzrujanost rimskog lista, koji se zbog toga čbura na Jugoslaviju i Jugoslavene.

TALIJANSKI KRALJ PROGLASUJE KAVALIJEROM JEDNOG BORCA ZA TALIJANSTVO KRKA.

Riječka »Vedetta d'Italia« javlja, da je talijanski kralj imenovao kavalijerom »della Corona d'Italia« direktora Giuseppe Vassilia iz Krka, i to za zasluge na pedagoškom polju i

»s obzirom na njegove brojne publikacije, koje ilustriraju talijanski karakter Krka i Istre«.

Tako javlja Vedetta. Donosi o novom kavalijeru veliki članak i zanosnim riječima opisuje njegove zasluge za talijanstvo Krka, koje su potakle talijanskog kralja, da ga imenuje vitezom. Ovih dana on je dao u štampu dvije knjige historije Krka »La Storia di Veglia«.

Talijanski kralj učinio je ovim odlikovanjem nešto, što ispada iz okvira međunarodne lojalnosti...

PISMO IZ DUTOVLJ

Dutovlje, maja 1934. (Agis). — Kot drugim občinam v Julijski Krajini tudi nam ne prizanašajo niti gospodarske nepravilike, niti fašistični mogotci.

V zadnjem času so šla na dražbo samo v Krajni vasi ki ima petdeset hižnih števil, štiri posestva na boben, in sicer posestvo:

Gorjupa Antona, št. 51, ki ga je prevzela neka tržaška banka; Gomizelja Mihaela, št. 38, ki ga je prevzel neki član družine v upanju, da reši domačijo; Orla Ivana, št. 32 in končno Subca Antona s št. 7, ki ga je prevzela tudi neka tržaška banka. Če pa pojde tako naprej, bo boben kmalu zapel tudi drugim.

Dutoveljski podešta Teodor Kompare, ki je domačin, gostilničar in posestnik iz Krepelj, je vnet fašist.

Zahteval je, da se vsi občinari vpišejo v »Dopolavoro«. Nekaj dni pred volitvami je po okoliških vaseh prirejal volilne shode. Tako je tudi v Krajni vasi v gostilni Gomizelj držal dolg govor v italijanskem jeziku. Pozival je domačine, da se vsi udeležijo volitev in zažugajo ob občutnimi posledicami. Poleg podeštata sta v službi fašističnih mogotcev tudi domačina Ravbar Ivan, policaj, doma iz Dutovlj in Ušaj Ivan, cestar, doma iz Kranje vasi. Slednji je znan daleč naokoli kot fašistični podrepnik. Za to trditev zadostuje ta le dogodek: Nekega fanta, doma iz Lola pri Pliškovič je, ko se je vračal iz postaje proti domu, aretirali v Dutovljah v restavraciji pri Živcu, ker je prepeval slovensko pesem. Aretiranca so sicer karabinerji kmalu izpustili, ker so ugotovili, da ni zakrivil ničesar. Toda že dejstvo, da domačin, naveden civilist lahko izvrši aretacijo nam dokazuje, kakšna služba je poverjena Ušaju poleg službe cestarja.

Letošnje leto smo dobili tudi lepo, novo šolsko poslopje, ki je dvonadstropno in obsežno.

Zidala ga je neka italijanska tvrdka. Meseca februarja je bila pompozna slavnostna blagoslovitev šole. Poslopje se je zidalo na breme občinske uprave.

Poleg drugih vsakidanih težkoč, nas oblastva tepejo z izredno visokimi globami radi žganjekuhe in prodaje žganja.

V Kranji vasi so bili kaznovani, radi žganjekuhe: Verč Polikarp na tri mesece zapora in 1750 lir denarne kazni, Gorjup Marjan na 7 mesecev zapora in 2500 lir denarne kazni dalje Gorjupova mati Viktorija, ki so jo oblasti obtolžile, da je imela namen prodajati to žganje, je bila obsojena na tri mesece zapora in 2750 lir denarne kazni, oče Franc Gorjup pa na 300 lir globe. Dalje sta bila zato, ker sta kupila od Gorjupovih vsak po dva litra žganja, obsojena na 150 lir denarne kazni Tolar Blaž in Tolar Herman. K temu so morali poravnati še pravdne stroške, ki so znašali za vsakega po 300 lir in več. S takšnimi šibami nas tepejo. Naš človek, kateremu se ne nudi danes prav nobenega zaslužka, mora venomer samo plačevati davke, davčne doklade, razne pristojbine, globe, članarine in prispevke zato leze v dolgove.

VODIČKI ŽUPAN GRGA BUBNJIĆ KONFINIRAN NA LIPARIMA

Izmučen i na smrt bolestan, vratio se iz riječkog zatvora mladi Josip Floridan

Vodice, maja 1934. Prošle godine nekako u maju bili smo vam javili kako su na nepravedan način naše vlasti uapsile našeg župana i našeg dobrog seljaka Bubenjića Grgu, koji je bio još i na nepravedan način osuđen na 16 mjeseci zatvora i da plati sve sudbene troškove, a k tome još 3000 lira globe.

Nekoliko je mjeseci odsjedio u zatvoru u Rijeci, ali kako smo doznali ne nalazi se više u zatvoru u Rijeci, nego na Liparima.

Stigla je naime jedna dopisna karta, u kojoj se on javlja sa Lipari. Ne znamo s kojega su ga razloga i zašto poslali na otok Lipari, a također ne znamo ni što se s njim dešavalo u riječkom zatvoru, a i koliko će ostati na Liparima.

Nedavno bio je kod nas uapšen mladić Josip Floridan, po domaće Račanov.

Bio je zatvoren 30 dana u Bistrici pod sumnjom da je imao nekakve hrvatskim jezikom pisane knjige. Ni strogim ispitivanjem, a također i više puta provedenom velikom premetačinom u njegovoj kući, nisu mogli naći materijala zbog kojega su ga uapsili i koji su oni tražili. I pustili su ga na slobodu.

On nikako neće da kaže što se s njim zatvoru događalo, jedino opazamo i razabiremo na njemu da je mnogo pretrpio u zatvoru jer je otišao potpunoma zdrav, a vratio se bolestan, te još i danas leži u krevetu, a i ne znamo da li će preboljet udarce, koje je dobio, jer svakim danom ide mu bolest na gore.

Inače kod nas je poslije apšjenja naših ljudi, a i poslije smrti pok. Juriševića Ivana nastalo upravo opsadno stanje. Niko ne smije poslije 9 sati na večer izaći po selu, ni susjed k susjedu.

Svakog momenta projuri auto sa tajnom policijem kroz selo, koja dolazi iz Podgrada, Rijeke, Trsta ili Buzeta. Ni u kući ne smijemo da se međusobno razgovaramo, jer se bojimo da nas pod prozorom ne slušaju. — Čić.

NJEMAČKA MOŽE DA ZAUZME TRST

KNICKERBOCKER O STRATEGIJSKOJ SITUACIJI TRSTA PRED NJEMAČKIM NALETOM

Katastrofa Trsta i Rijeke pod Italijom

»Intransigent« objavljuje članak glasovitog američkog novinara Knickerbockera koji pravi u Evropi anketu za Hearstovu štampu o pitanju anšlusa u vezi sa jadranskim problemom. Ističući strategijsku tačku Trsta, Knickerbocker izmedju ostalog veli:

»Trst, ključ Jadrana. Sto kilometara u pravoj liniji odvajaju Trst od austrijske granice. Jedna eskadrila aviona za bombardovanje mogla bi da prodje ovaj razmak za 30 minuta. Cestom, bilo bi potrebno jednoj motorizovanoj divizionu 6 sati da predje razmak od 200 kilometara. Italija se uglavnom plaši anšlusa iz ovih strategijskih razloga. Pored toga treba navesti i njemačko stanovništvo Južnog Tirola, koje broji 250 hiljada duša. Prije pet godina, rimska vlada je objavila da je Južni Tirol, bivši austrijski teritorij, potpuno talijanizirala. Ali onih 250.000 Nijemaca i dalje su ostali Nijemci.

Niko ne može tvrditi sa sigurnošću da rat neće ovdje izbiti.

Talijanima je stalo do toga u ovom trenutku da osvoje Austriju. Raspadanjem austro-madžarskog carstva, svorena je jedna mala republika, koja je takoreći branila interese Italije.

»Ali toj maloj Austriji danas prijeti opasnost od nacional-socijalističkog pokreta.

Na sjevernoj granici Italije, mogao bi svakog časa da se pojavi narod od 72 milijuna njemačkih nacional-socijalista.

U tom slučaju Trst bi bio udaljen nekoliko kilometara od granice. Trst je vrlo lijepo i veliko pristanište. Svuda se opaža moderno ustrojstvo, električne dizalice i mnogobrojne željezničke pruge: jednom riječi može se reći da je Trst najbolje snabdjeveno jadransko pristanište. U slučaju ostvarenja anšlusa, Trst bi bio glavna jadranska baza njemačkog nacional-socijalizma. Da bi onemogućila njemačke prohtjeve u ovom dijelu Evrope, Italija je sagradila nove strategijske puteve u okolini Brennera i podigla veliki broj utvrđenja. Talijanske

trupe brane istovremeno Južni Tirol i Trst.

Medjutim privredna situacija u Trstu je očajna. U pristaništu je prilikom mog obilaznja bilo svega jedino šest ladja.

Prošle godine trgovinski promet preko Trsta iznosio je svega 3 milijuna tona u uporedjenju sa šest milijuna 1913 godine. Trst, postavlji talijanski grad, izgubio je prostrano austro-madžarsko zaledje, od koga je crpio sav svoj privredni značaj. Pored Trsta, Italija ima na Jadranu i jedno drugo važno pristanište, na Rijeci, koje je u opadanju. I talijansko-jugoslavensku granicu na Rijeci dijeli jedna mala rijeka.

Na jednoj strani nalazi se riječko pristanište, a na drugoj jugoslavensko sušačko pristanište. D'Annunzio je osvojio Rijeku u slavu velike Italije. Ali danas riječko pristanište je pusto i očajnije izgleda nego pristanište u Trstu. Dokovi su prazni kao i slagališta: sve je pusto.

»Sušak medjutim grozničavo napreduje; s teškom mukom kapetan ladje nalazi mjesto za pristanje. Dokovi su puni žita i svuda se užurbano ukrcava razna roba. Ovo je jedno od najaktivnijih pristaništa u Evropi. Upravo prije godinu dana izgledalo je da je italo-jugoslavenska zategnutost dospjela do svoga vrhunca. Povodom rušenja nekih mletačkih lavova u Dalmaciji, došlo je bilo do sukoba i izgledalo je da će Italija iskoristiti tu priliku da prigrabi Dalmaciju, koja je dugo bila pod Mletačkom Republikom.

Ali nastalo je popuštanje zategnutosti i dolazak Hitlera na vlast promijenio je stanje stvari u Evropi. Sporna pitanja izmedju dvije zemlje stavljena su u drugi red i može se slobodno reći da je Hitler odigrao ulogu izmiritelja(?).

Pažnja Italije otsada je uperena ne više(?) na italo-jugoslavensku granicu, već na Brennerski klanac.

Mussoliniju je stalo prije svega do mira; on želi u prvom redu da sprovede stabilizaciju postojećeg stanja stvari«.

ZA ODVZETA ZEMLJIŠČA MORAJU PLAČEVATI DAVKE

Knežak, maja 1934. (Agis). — Na šembiliskem polju »Nariče«, kjer imajo parcele kmetje Fatur Jože, Barbiš Ludvik in še nekateri drugi, so že pred leti odvzele oblasti velik kompleks travnikov. Tu so uredili strelišče, ki služi v prvi vrsti za vaje karabinerjem iz cele Reške pokrajine. Zasedeno je skoraj vedno zlasti čez poletje, ko se tu vadijo tudi vsi vojaki, cni ki so stalno v trnovskih in bistriških vojašnicah in oni, ki pridejo semkaj samo na manevre. Na travnikih, kjer je zdaj strelišče, niso kmetje že vsa leta nič kosili niti jih ne morejo uporabiti za pašo živine. Poleg tega pa jih, z večnimi vajami na strelišču tudi ovirajo, da ne morejo v času košnje v gorah voziti domov sena. Pot iz gor pelje namreč čez »Nariče« in kmetje morajo mnogokrat po polpodnevne čakati z vozom in živino sredi ceste. Za ta prostor pa niso dobili lastniki do danes prav nikakšne odškodovine kljub neštetim prošnjam in zahtevam. Od teh travnikov, ki nimajo že kakšna štiri leta prav nobene koristi, pa morajo ves ta čas plačevati predpisane davke. Sicer so oblasti, ko so si brez vsakega privolenja lastnikov, nasilno prisvojile ta kompleks obllubile, da jim bodo plačevali 0.05 Lir letne odškodovine za kvadratni meter sveta.

Tako se godijo našim kmetom dan za dnem krivice in se namenoma povzročajo škoda, kjer se le more. Oblastva bi lahko z malimi in primernimi ukrepi uredila zadevo, a se ne brigajo prav nič, kaj še le, da bi se zavzela za splošne interese našega ljudstva.

Čičarija se utvrđuje željezo-betonom

Golac, maja 1934. Mi smo vam prošle godine, nekako u januaru, javili kako su talijanske vojne vlasti na brzu ruku sagradile jednu kuću od betona i željeza i unutra smjestile razni vojnički materijal. Ta je kuća izgradjena izmedju nas i Vodica na takozvanom mjestu Lovardišće. Neprestano je čuvalju karabinjeri, te nema niko od civilnih pristupa. Od te su kuće u zadnje vrijeme sagradili novu cestu široku 12 metara i jako dobro utvrđenu, koja ide sve po našoj šumi.

Cesta ide od Lovardišća gdje je spojena sa starom cestom Obrov—Buzet, u brijeg Plešivicu pa dalje do na vrh Rasušice a odavle na brijeg zvani Velika Glavica. Tu su počeli kopati nekakve tunele i kaverne, a također kopaju ispod brijega Rasušica i na brijegu Medvežica i Plešivica. Do ovih radnja dovaža se materijal ovom novom cestom.

K ovim radovima ne može se nitko da približi, jer je na sve strane strogo zastraženo, a i okolo naokolo su postavljene crvene zastave kao znak »opasno se približiti«.

Od ove ceste koja ide do Velike Glavice počeli su raditi i drugu, koja će se spojiti s ovom cestom na mjestu Mrtvo doline i koja će se spojiti sa onim vodovodom, koji je sagradjen na mjestu zvanom Lipica, (o tom vodovodu bilo je već govora u »Istri«, tako da će moći nesmetano iz tih tunela i kaverna služiti se vodom iz ovog vodovoda. Kraj tih tunela i kaverna na Velikoj glavici počeli su graditi i nekoliko kuća. Svakako, te će kuće služiti za »stražu«.

Čić.

NOVA VOJAŠNICA.

Postojna, maja 1934. (Agis). — V Šturjah pri Ajdovščini zidajo za pokopališčem, nekako pri križišču ceste Ajdovščina—Col—Vipava, veliko vojašnico. Dela hitro napredujejo in kot zgleđa, bodo objekti že letos pod streho in pripravljeni za vselitev.

PREBIVALSTVO TRSTA NARAŠČA.

Trst, maja 1934. (Agis). — Uradne številke kažejo, da prebivalstvo Trsta v zadnjih šestih letih stalno narašča. Tako je bilo v letih 1928—33 razvoj sledeći:

leta 1928.	235.000	leta 1931.	244.000
leta 1929.	236.000	leta 1932.	246.000
leta 1930.	240.000	leta 1933.	248.000

Dvig števila prebivalstva gre vsekakor na račun močnega priseljevanja z juga. Iz drugih statistik je namreč znano, da to ni naraven prirastek mesta samega. Naraven prirastek mesta je namreč tako minimalen, da bi številke nikakor ne mogle tako rapidno narašćati. Prebivalstvo tržaške okolice, t. j. v prvi vrsti naši ljudi, pa v Trst ne silijo, kvečjemu se iz njega izseljuju. Razne prednosti in ugodnosti, ki jih uživaju Italiji pred našimi ljudmi v Trstu vsekakor vplivaju, da ti prekomerno silijo v to mesto. Na drugi strani pa potruje tuđi priseljevanje izredno slabo gospodarsko stanje krajev in mest južne Italije.

NEREDNOSTI NA POŠTAH V JULIJSKI KRAJINI.

Trst, maja 1934. (Agis). — Nekatero pošte po vaseh na Krasu, kot n. pr. v Dutovljah, vršijo strogo in brčkome privatno cenzuro. Domaćini iz okoliških vasi se vedno pritožuju, da ne prejemaju v redu pošte, zlasti one, ki prihaja iz inozemstva. Tako je neka družina prejela od enega izmed svojih članova, ki je v inozemstvu od nad 50 pisem, ki jih je pisal tekom poldrugega leta, komaj 4. V pismih po zagotovitvu odpošiljatelja, ni bilo govorenjeno nikoli o ničemu, kođ samo o družinskih razmerah.

Jedna „miroljubiva“ priredba

U Italiji proslavljena je ove godine i opet svečano godišnjica ulaska Italije u svjetski rat. Ulicama gradova prolazila je vojska i politička udruženja. U Rimu promaširale su ispred Mussolinija čete Balilla, mladenačke bojovne organizacije. Kako se vidi, momčići su stupali ispred Ducea s plinskim maskama na licu.

